

Szávai Géza
A lábnyomok
Pont Kiadó, 2017, 182 oldal, 2625 Ft

Száguldás a romokon

Onagy Zoltán könyvajánlója

Nehéz úgy elolvasni egy kétszáz oldalas regényt, hogy a száznyolcadik oldalig az olvasó azt se tudja, mi van, hol jár, mihez, milyen személyes tulajdonságokhoz kösse a felbukkanó szereplőket. Semmi nem teszi különösebben izgatottá. Nem az irodalomtörténeti kíváncsiság, nem is Kelet-Közép-Európa közeli múltja iránti fokozott érdeklődés hajtja, hanem az egyszerű tény, hogy az olvasó olvas. Ha egy regényt elkezd, elolvassa, ha elkezdte, mert egyetlen feltétlen hajtóereje maradt, tudni akarja, arra kíváncsi, mit nem ért. Mint egy krimi olvasása közben.

Az író egyetlen kismotort enged pöfögni a történet kerekén: a főszereplő Bálint András állambiztonsági tiszt. Következésképpen a társfőszereplő az állambiztonsági tiszt felesége, Keller Éva. A kormeghatározásban a száznyolcadik oldalig, annak ellenére, hogy elhangoznak a regényben évszámok, a „jelen idő” bizonytalan. Az olvasó apróságokból összeillesztve – feltételezi –, hogy egy erdélyi kisváros a helyszín (minthogy az író erdélyi származék), és azt is, ha állambiztonsági, akkor nyilván Nicolae Ceausescu szeku-

ja (Departamentul Securității statului) a munkaadó a főszereplő életében. S ha igen, a nehézségek ellenére halad a történetben. Olvassa.

Közben többszintű ismeretre tesz szert pl. a csók, a csókolózás fízziológájáról, annak aktuális társadalmi megítéléséről, az állambiztonsági tiszt világáról, életéről – a munkáját kivéve. Hogy mit végez egy állambiztonsági tiszt, miért kapja a fizetését, arról nem hangzik el információ. Megtudja, hogy Keller Éva különleges nő, mert ha „nyitott” egy férfira, akkor „nyitott”, belé lehet lépni, mint egy kitárt ajtón. Bálint András teljes mélységéig járja körül a témát (csók és közvetlen környezete), esetenként a patológiai szintnél lentebbre ás.

De a száznyolcadik oldalon se derül ki minden. Ha igen, nem azonnal. Ha igen, akkor is bizonytalanul, vagylag. Vagy igen, vagy nem. Szávai történetkezelése – ebben a regényben – egészen egyedi. A regény – valójában – három sorsregény (családregény?). Három – egymást érintő – család regénye az ötvenes évektől napjainkig. Főszerepben: Bálint András, Ráduly József és Becze András, és a főalak, aki a

regény elején és végén bukkan elő: a spanyolos „hős és mártír Deák András”.

A módszer a következő. Három öregember ül a padon. Az öregemberek beszélgetnek. Tíz, húsz, ötven, hetven éve megesett dolgokról. A közlés maga mindig rövid, tömör és lényegre törő, gyakran költői és emelkedett, hiszen a három öregember ezerszer hallotta, a nevek mind személyes ismerősek. Az idegen pislog, találgat. Kérdezni nem kérdezhet, hiszen az öregek csak egymással foglalkoznak, néha a fiatal családtagokkal tesznek kivételt.

Vagy találunk ott utat, vagy építünk egyet, valamint: a múlt csak a jelen fényében érthető; és a jelent csak a múlt fényében érthetjük meg teljesen. Szávai egy állambiztonsági tiszt családi drámája köré építette a regényt, hogy a kettős halál összefüggésein keresztül bemutassa az irgalmatlan, máig felmérhetetlen és lezáratlan káoszt, amit Közép-Európa diktatúra időszaka okozott.

Nem lesz belőle sztár-regény, túl sok a nem, a nyitott seb. Arra viszont megtanította az olvasót, hogyan kell kétszer olvasandó regényt írni.